

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2021/22:32

Onsdagen den 23 mars

§ 1 Europeiska rådet

Statsminister Magdalena Andersson

Information och samråd inför möte i Europeiska rådet den 24-25 mars 2022

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag hälsar alla hjärtligt välkomna till dagens sammanträde i EU-nämnden.

Ett antal av våra ledamöter måste springa iväg till FiU kl. 15.00, så jag föreslår att vi har en frågerunda – kärnfullt och effektivt.

Jag vill också hälsa statsminister Magdalena Andersson tillsammans med statsrådet Hans Dahlgren, statssekreterare och medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde.

Anf. 2 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ordförande! Europeiska rådet träffas ju i morgon och på fredag. Kriget i Ukraina och den humanitära krisen och flyktingströmmen som följer i dess spår kommer att vara fokus även för det här mötet.

Det kan inte sägas nog många gånger att Rysslands angrepp på Ukraina är oförsvarbart och att det är Ryssland som bär ansvaret för det lidande som Ukrainas befolkning nu utsätts för, inte minst i och med det faktum att man nu så tydligt beskjuter civila mål.

Vi ska på mötet följa upp de diskussioner om energi och tillväxt som vi hade vid mötet i Versailles för snart två veckor sedan. På dagordningen står också en lägesuppdatering om covid-19 och ett antal andra utrikesfrågor.

Slutligen är det dags för oss att ta ställning till att förlänga mandaten för vår ordförande Charles Michel och eurogruppens ordförande Paschal Donohoe.

Herr ordförande! Kriget i Ukraina har pågått i nästan en månad, och Ryssland trappar nu upp attackerna mot civila. Över 3 miljoner människor har flytt från Ukraina. Om man räknar in dem som är på flykt i Ukraina är det så många som 10 miljoner människor som har tvingats lämna sitt hem och det liv som de levde.

EU har agerat snabbt och beslutsamt. Efter det största och mest omfattande sanktionspaketet någonsin har EU löpande fattat nya beslut som slår hårt mot den ryska ekonomin. Mer än 800 personer i den ryska eliten har fått sina tillgångar inom EU frysta. De är heller inte längre välkomna hit.

Vi ska fortsätta att stötta Ukraina bilateralt genom internationella och europeiska insatser. Nyligen fattades beslut om ett nytt paket om 500 miljoner euro inom ramen för den europeiska fredsfaciliteten.

Bland det vi i Sverige redan bidragit med finns 5 000 pansarskott. Vi kommer att göra mer för att hjälpa Ukraina att mota Rysslands orättfärdiga krig.

Det finns redan nu idéer om hur Ukrainas återuppbyggnad efter kriget ska finansieras. Det finns inga konkreta förslag, men det står redan klart att behoven kommer att vara enorma.

Ukrainas grannländer gör mycket stora insatser för att hjälpa de människor som nu är på flykt. Sverige och EU ger stöd till dessa insatser. Vi ska fortsätta att ta vår del av ansvaret för dem som måste lämna sina hem och förväntar oss såklart att andra medlemsstater också gör det.

Herr ordförande! Som nämndens ledamöter vet har arbetet med EU:s strategiska kompass pågått under en tid. Syftet är att stärka EU:s samarbete inom säkerhetspolitik och försvar. Givet läget i världen är detta viktigt och välkommet. EU ska kunna agera snabbare och mer beslutsamt inför kriser och stimulera investeringar och innovation för att utveckla nödvändiga förmågor och teknologier. Kompassen ska också bidra till att fördjupa EU-samarbetet med partner.

Detta arbete har kommit att bli än mer angeläget, och det har funnits enighet om betydelsen av att slutföra det i enlighet med planerna. Det finns nu en överenskommelse som EU:s försvars- och utrikesministrar ställde sig bakom i går.

I slutförhandlingarna har regeringen understrukit att Rysslands aggression måste beskrivas med stor tydlighet. Detta är också någonting som vi har fått stöd för.

Herr ordförande! Omvärldsläget understryker behovet av ett starkt och enigt EU som kan bidra till att främja fred och säkerhet både i vår del av världen och globalt. Det är av största vikt att värna samarbetet med våra partner, inte minst USA. Därför är det en välkommen och viktig signal att president Biden kommer att delta i vårt möte.

Den transatlantiska länken är fortfarande central för Europas säkerhet, och det europeiska och transatlantiska samarbetet är ömsesidigt förstärkande. Att vi under de senaste veckorna från båda sidor av Atlanten gjort gemensam sak och agerat samordnat för att isolera Ryssland bekräftar detta.

Herr ordförande! Rysslands krig mot Ukraina visar att EU måste bryta sitt beroende av ryska fossila bränslen. Detta gör vi genom att snabba på den gröna omställningen, som är nödvändig för vår ekonomi, för klimatet, för vår energiförsörjning och för vår säkerhet.

Ett oberoende av Ryssland förutsätter ökade bidrag till alla inhemska fossilfria energikällor inklusive vindkraft, kärnkraft och bioenergi. Energiomställningen behöver accelereras, och EU måste främja bioenergi och fossilfri energi.

Nu råder extraordinära omständigheter. Många länder, även Sverige, har vidtagit temporära åtgärder för att mildra effekterna av de höga energipriserna. Röster höjs för att se över strukturen för EU:s elmarknad. Det finns skäl att undersöka lösningar för det akuta läge som nu råder och att allmänt överväga vilka justeringar som kan vara påkallade. Med detta

sagt måste vi vara försiktiga så att kortsiktiga åtgärder inte får långsiktiga effekter som vi inte vill se.

Herr ordförande! Rysslands krig mot Ukraina överskuggar nu allt. Covid-19-pandemin är dock inte över, och EU:s arbete med att säkra vaccineringen inom EU och bidra till den globala tillgången till vaccin och hälsovård fortsätter med kraft. Detta kommer vi att beröra under mötet. Här har EU spelat en ledande roll under pandemin. Samarbetet med Covax har successivt förstärkts, och det finns nu gott om vaccin.

Kapaciteten att vaccinera måste höjas i låginkomstländer. Oviljan att vaccinera behöver vi bemöta med mycket information.

Herr ordförande! På sedvanligt vis kommer ekonomiska frågor att diskuteras under vårt toppmöte. Även detta sker i ljuset av kriget i Ukraina. EU:s inre marknad är synnerligen viktig för svenska jobb och för svensk tillväxt. Pandemin påminde oss om att den fria rörligheten är en del av vår motståndskraft, inte minst i tider av kris. Nu är det viktigt att fortsätta arbetet med att stärka den inre marknadens funktionssätt.

Det är bra att kommissionen ska skriva en långsiktig plan för hur den inre marknaden ska kunna vidareutvecklas, och det är viktigt att EU har ett framåtblickande perspektiv för att den inre marknaden ska kunna fungera fullt ut och bidra till den gröna omställningen.

Herr ordförande! Några utrikespolitiska frågor kommer också att beröras under mötet. Det gäller förberedelserna inför ett toppmöte som planeras mellan EU och Kina samt situationen i Bosnien och Hercegovina.

Toppmötet mellan EU och Kina planeras till den 1 april. Här kommer EU att företräddas av ledarna för EU:s institutioner. Mötet är en möjlighet att diskutera områden för samarbete, till exempel klimat- och miljöfrågor och andra frågor där EU och Kina har olika utgångspunkter.

Det är viktigt att EU fortsätter att tydligt kommunicera sin syn rörande folkrätten inklusive mänskliga rättigheter och en regelbaserad världsordning, inte minst avseende den ryska invasionen av Ukraina.

Den politiska kris som pågått i Bosnien och Hercegovina sedan i höstas har förvärrats sedan Republika Srpska blockerat landet från att ansluta sig till EU:s sanktioner mot Ryssland. EU behöver sända ett tydligt budskap till Bosnien och Hercegovinas politiska ledarskap om att man är beredd att använda hela EU:s verktygslåda om situationen skulle förvärras. EU har tillsammans med likasinnade verkat för att sanktionsregimen mot landet ska förlängas.

Herr ordförande! I anslutning till Europeiska rådet ska det hållas ett eurotoppmöte i inkluderande format. Vid mötet ska man se över de framsteg som gjorts vad gäller bankunionen, en digital euro och översynen av den ekonomiska styrningen.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi tar fyra partier i storleksordning. Därefter får statsministern svara och kommentera. Därefter blir det ytterligare fyra partier. Vi tar en fråga per parti i dag.

Anf. 4 PIA NILSSON (S):

Ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen!

Rysslands orättfärdiga krig i Ukraina har som sagt pågått i fyra plågsamma veckor. För varje dag som går dödas fler civila och soldater. Bostadshus, sjukhus och offentliga byggnader förstörs framför våra ögon.

Precis som statsministern nyss sa har 3 miljoner människor lämnat Ukraina, och FN uppskattar att ungefär 10 miljoner är på flykt inom landet. Vi upplever en humanitär katastrof i Europa som saknar motstycke i modern tid.

Att omvärldens avståndstagande från invasionen, de massiva sanktionerna mot Ryssland och det omfattande humanitära och militära stödet till Ukraina ska knäcka den ryska aggressionen är precis vad vi alla hoppas och önskar just nu. En avgörande faktor för att uppnå detta är enigheten mellan EU och USA. Att president Joe Biden deltar i det digitala mötet med de europeiska ledarna är därför välkommet och nödvändigt.

Vill statsministern redogöra för vilka frågor som kommer att tas upp med den amerikanske presidenten för att komma närmare freden och bevara friheten i Ukraina?

Anf. 5 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Kriget i Ukraina är nu inne på sin femte vecka. Vikten av att EU i det här läget orkar hålla i trycket mot Ryssland och stötta Ukraina kan inte nog understrykas. Det är bra att det nu talas om ett femte sanktionspaket. Samtidigt ser vi tecken på att det kan bli svårare för EU-länderna att enas om sanktionernas utformning och omfattning.

Sverige måste i dessa diskussioner vara en tydlig röst för utökade sanktioner och fler motåtgärder. En sådan vore att försöka göra gemensam sak med de övriga medlemsstaterna och utvisa de ryska spioner som verkar i våra länder under täckmanteln att de skulle vara diplomater. Jag undrar om statsministern är beredd att ta upp den frågan vid Europeiska rådet.

Ordförande! EU:s svar på den ryska invasionen och den nya verklighet som den innebär handlar också om att stärka EU:s och medlemsstaternas egen motståndskraft. Den strategiska kompassen blir en viktig hörnsten. Att medlemsstaterna lovar varandra att höja sina försvarsanslag och prioritera dessa frågor mer på EU-nivå är minst sagt välkommet. Nu gäller det att leverera även i praktiken. Fortsatt otydlighet, exempelvis avsaknad av tidssättning, från regeringen här hemma håller inte längre.

Samtidigt går det inte att komma ifrån det faktum att EU inte är en militär allians. Därför vore det ett misstag om Sverige, som regeringen tycks göra, ser EU:s artikel 42.7 och dess utfästelser om ömsesidig solidaritet som ett reellt alternativ till Natos artikel 5. Den strategiska kompassen upprepar också det faktum att det är Nato som är det fundamentala kollektiva försvaret för den stora majoritet av EU-länderna som är medlemmar i Nato.

Ordförande! EU:s inre marknad är Europasamarbetets mest grundläggande styrka. Det fokus som rådsslutsatserna lägger vid att fördjupa den inre marknaden är en nödvändig och bra prioritering. Jag delar statsministerns uppfattning att det är välkommet att kommissionen tar fram en långsiktig plan. Vi i Moderaterna har vid olika tillfällen fört fram att vi anser att frågor om den inre marknaden ska prioriteras under det svenska ordförandeskapet. Moderaterna vill också bland annat se att Sverige under ordförandeskapet har ett särskilt toppmöte i detta syfte.

Mycket arbete återstår, inte minst när det gäller tjänstesektorn och den digitala ekonomin.

2021/22:32
23 mars

Ordförande! Det är också bra att slutsatserna pekar på behovet av att minska EU:s beroende av import från exempelvis Kina av kritiska råvaror som behövs bland annat för elektrifiering och den gröna omställningen.

Trots att vi i Sverige har goda fyndigheter och traditionellt sett varit en viktig gruvnation finns vi inte med på listan över EU:s viktigaste handelspartner när det gäller kritiska råmaterial. På bara några år under S-ledda regeringar har Sverige, enligt en rankning från det oberoende Fraser Institute, gått från att rankas som ett av de mest attraktiva gruvländerna till att nu vara mindre attraktivt än Ryssland, Mali och Ghana.

Sverige borde vid Europeiska rådet uttala en tydlig ambition till övriga EU-länder: Sverige vill bli en viktig spelare för att EU ska kunna öka sitt strategiska beroende av de mineraler som behövs i den gröna omställningen.

Ordförande! Moderaterna har länge understrukt behovet av att Europa ska minska beroendet av rysk gas. Det är bra att EU nu sätter upp ett tydligt mål om detta. Men att inte se kärnkraftens viktiga roll i den omställningen vore ett misstag. Att stänga ned kärnkraften när EU mer än någonsin behöver minska sitt beroende av rysk gas är inte bra för vare sig säkerheten eller klimat- och energipolitiken. Jag tolkar det som att statsministern delar denna uppfattning och att hon på rådsmötet kommer att påminna om kärnkraftens viktiga roll för att minska beroendet av fossil energi.

Det är inte bara höga gas- och elpriser som medför kraftigt ökade kostnader för hushåll och företag i Europa utan även höga drivmedelspriser. Med anledning av det pågående arbetet i riksdagen för att möjliggöra lägre drivmedelspriser genom det förslag som en bred majoritet i finansutskottet står bakom för att sänka priset på drivmedel vid pump bör ett undantag från bestämmelserna i EU:s energiskattedirektiv säkras.

Moderaterna anser att statsministern vid toppmötet ska lyfta upp att kommissionen i sin verktygslåda även ska se över möjligheterna att tillfälligt göra ett undantag i energiskattedirektivet för att möjliggöra sänkta skatter på drivmedel. Det är dags för regeringen att steppa upp och verkligen föra fram svenska intressen och svenska hushåll. Vi har sett alldeles för lite av den varan.

Avslutningsvis vill jag kort kommentera det kommande toppmötet mellan EU och Kina. Det blir ett viktigt möte, inte minst med tanke på Kinas nära samarbete med Ryssland.

I de båda ländernas gemensamma uttalande från tidigare i år framkommer en oroväckande samsyn om världens utveckling, synen på länders demokratisträvanden och Nato. I uttalandet fördömer Ryssland och Kina vidare utvidgning av Nato. De framhåller rentav sin relation som överlägsen politiska och militära allianser och säger att det inte finns några gränser för deras samarbete. Jag tror dessvärre att de menar vad de säger.

Hur ser statsministern på det kommande toppmötet mellan EU och Kina mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina?

Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen.

Rysslands krig får många fruktansvärda konsekvenser för civila. Här ser vi nu åtgärder i form av stöd och sanktioner för att försöka stoppa Rysslands aggressioner.

Vi ser även konsekvenser för ekonomin, och länderna har ganska stor insikt om konsekvenserna på energiområdet. Här föreslås en hel del kortsiktiga, viktiga åtgärder, och man för också fram vikten av det långsiktiga arbetet och att man måste se en omställning.

Men det är lite oroande att man använder sig av floskler som ”grön omställning” när problemet är bristen på väderoberoende fossilfri energi. Det är detta som skapar beroendet av gas. Det går inte att bara tala om grön omställning, utan man borde försöka trycka mer på behovet av leveranssäker el.

Tidigare lyfte Moderaternas Jessika Roswall upp statsstödsreglerna och den verktygslåda som presenteras, och jag är nyfiken på svaret rörande energidirektivet. Jag vill också bredda frågeställningen lite. Är regeringen nöjd med den verktygslåda som kommissionen har presenterat? Är den tillräcklig för svensk del, eller skulle man vilja se någon förändring där?

Det vore också intressant att få veta om statsministern förväntar sig några diskussioner rörande inrättande av nya fonder på EU-nivå med upplåning, vilket fortfarande diskuteras ihärdigt av många olika krafter i Europa. Ett flertal länder driver på och vill att medlemsstaterna ska gå ihop och låna upp pengar till en ny fond. Det vore intressant att få veta om det är något man förväntar sig en diskussion om på detta möte.

Avslutningsvis: Matsäkerhetsfrågan har ju kommit in i slutsatserna, vilket är viktigt. Men när jag läser punkten slår det mig att det är ganska tunt på matområdet om man samtidigt reflekterar över vilken oerhörd kris stora delar av världen kan stå inför inom kort. Sverige är ju extra utsatt. Man skulle behöva ha minst lika konkreta åtgärder på detta område som man har på energiområdet.

Förväntar sig statsministern tydligare besked från kommissionen om hur man ska möta krisen på matområdet och problemet med tillgång på foder och insatsvaror? Här är ju EU i dag väldigt importberoende. Och Sverige är som sagt extra utsatt med tanke på vår låga självförsörjningsgrad.

Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Jag tackar statsministern för genomgången inför toppmötet.

Den ryska regimen kränker Ukrainas självständighet, hotar landets existens och tar oskyldiga människors liv. Om detta är vi alla överens. Putins aggressiva invasion är fruktansvärd – och svår att ta in.

Även mitt i ett akut läge är det viktigt att ta sikte på nästa steg och förbereda för återuppbyggnaden av ett fritt och demokratiskt Ukraina. Den process som har inletts med EU-kommissionens utvärdering av Ukrainas medlemsansökan till EU anser vi ska hanteras så snabbt det bara går inom möjliga ramar med inriktning på att Ukraina ska delges kandidatstatus om EU-kommissionens rapport konstaterar att det är förenligt med fördragen. Det är viktigt att signalera att Ukraina tillhör vår europeiska familj.

När man tar beslut i de akuta frågorna är det viktigt att det inte bara är rätt nu utan också håller på sikt.

Centerpartiet hade önskat ett tillägg till listan som rör behovet av att snabbt öka den förnybara produktionen i EU, i linje med förslaget REPowerEU som kommissionens presenterade så sent som den 8 mars. Även om detta berör akuta åtgärder som behöver vidtas till nästa vinter bör det understrykas att EU som helhet har ambitionen att så snabbt som möjligt fasa ut alla fossila källor. Det är viktigt att inte tappa takten i klimatomställningen, apropå att det ska vara rätt nu men också rätt i längden. Det bör också understrykas att en utfasning av våra fossila källor är bra både för klimatet och för att öka EU:s säkerhet.

Det är inte bara höga gas- och elpriser som medför kraftigt ökade kostnader för hushåll och företag i Europa utan även höga drivmedelspriser. Med anledning av det pågående arbetet i riksdagen för att möjliggöra lägre drivmedelspriser finns ett förslag som har nått majoritet i finansutskottet om att det bör bli möjligt att göra undantag från bestämmelserna i EU:s energiskattedirektiv.

Därför är det viktigt att statsministern vid toppmötet lyfter fram att kommissionen i sin verktygslåda även kan se över möjligheten att tillfälligt göra ett undantag i energiskattedirektivet för att möjliggöra sänkta skatter på drivmedel men också på biodrivmedel inom reduktionsplikt och hög inblandning.

Något jag helt saknar inför toppmötet är en punkt om den omänskliga och fruktansvärda situationen vid Ukrainas gräns mot Polen och andra länder. En som har varit nere och tömt bussar på livsmedel och läkemedel och fyllt dem med ukrainska flyktingar säger att det bara fylls på och att det är en tryckkokare.

Patrik Krall kom till Alingsås i måndags kväll med 52 flyktingar, och det är inte det enda initiativet. Det är många medmänniskor, företag, föreningar och församlingar som vill hjälpa till, även Lage, sex år. Alla är med och bidrar på olika sätt för att underlätta situationen. Man kör bussar dit och hem, och man ordnar med boende. Det är ett stort engagemang runt om i Sverige som är helt fantastiskt.

Jag hör vittnesmålen från Patrik Krall och andra som varit nere och frågar mig: Var finns samordningen i mottagandet? Gränsländerna tar ett fantastiskt stort ansvar och gör ett hästjobb med att försöka lösa den akuta situationen. Men i nästa steg, när flyktingarna ska ta sig till andra länder, måste vi hjälpas åt.

När jag läser igenom punkterna inför toppmötet undrar jag var punkten om samordning i mottagandet finns vad gäller att hjälpa flyktingarna vidare från den säkra sidan av gränsen till andra länder. Ingen av punkterna inför toppmötet tar upp den humanitära situationen. Min fråga är varför.

Anf. 8 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Jag börjar med frågan om vad vi kommer att diskutera när Joe Biden är där. EU, USA, Kanada och Storbritannien har samarbetat fantastiskt under denna period; vi har verkligen kunnat visa enad front. Vi kommer såklart att diskutera fortsatta sanktioner mot Ryssland. Men det är väl så viktigt att sanktionerna också implementeras fullt ut i alla länder. Vi ska givetvis även diskutera hur vi kan fortsätta att stötta Ukraina humanitärt, finansiellt och militärt.

Det finns många andra stora frågor på dagordningen som kanske inte är lika akuta men som jag är säker på kommer att tas upp. Det gäller grön

omställning, demokrati, digitalisering och handel. Här finns det förutsättningar att på flera områden fördjupa samarbetet med USA när de nu är tillbaka som en global spelare.

Detta möte ser vi verkligen fram emot.

Till Jessika Roswall och frågan om att utvisa personer som arbetar på uppdrag av Ryssland: Det är ett tveeggat vapen. Gör vi det kommer det att mötas av motåtgärder. Vi behöver också kunna upprätthålla de diplomatiska kanalerna.

Vi har redan tagit upp frågan om utvisning med de andra nordiska länderna, och det är en känslig diskussion. Vi utesluter inget. Men det är en känslig fråga, och vi behöver som sagt kunna ha de diplomatiska kanalerna öppna.

Vi kommer att prioritera den inre marknaden under vårt ordförandeskap. Vi har kontakt med kommissionen om hur man kan få fram konkreta förslag som vi kan ta ställning till under vårt ordförandeskap. Den inre marknaden fyller dessutom 30 år, så det finns all anledning att arbeta vidare. Även andra länder är intresserade av detta, inte minst Finland som vi kunnat dra denna fråga tillsammans med.

Vad gäller energiskattedirektivet stänger vi inga dörrar för att möjliggöra ytterligare åtgärder. Först ska dock kommissionen föreslå ett undantag, och sedan ska alla medlemsstater enhälligt besluta om det. Det riskerar alltså att inte vara en särskilt snabb process.

De åtgärder som finns i EU:s verktygslåda går dock snabbt att göra, och mycket kan länderna själva besluta att de vill göra.

Det som händer i Ukraina gör ju toppmötet med Kina än viktigare. Det är såklart viktigt att sända en tydlig signal till Kina att om de levererar vapen till Ryssland eller hjälper Ryssland att kringgå sanktioner kommer det givetvis inte nödvändigtvis uppskattas från Europeiska unionens sida.

När det gäller upplåning är vi oerhört tydliga i alla forum som är möjliga med att vi inte ser det som en väg framåt att ta mer gemensam EU-upplåning, framför allt inte om den sedan ska betalas i högre utsträckning av svenska skattebetalare än av andra.

Jag noterar Sverigedemokraternas intresse för att EU ska göra mer på matområdet, och kommissionen fick en uppmaning efter mötet i Versailles att man ska återkomma med ytterligare åtgärder gällande den europeiska matförsörjningen.

Annika Qarlssoon frågade om energiskattedirektivet, och det har jag svarat på.

Det är en otroligt svår flyktingsituation i både Ukraina och grannländerna. Det gäller exempelvis i Polen men också i Moldavien som är ett litet och fattigt land som tagit emot en enormt stor andel flyktingar i förhållande till sin befolkning. Där bistår Sverige och många andra länder, och vi har ju ökat vårt humanitära bistånd och stöd just till flyktingmottagandet.

Samordning av flyktingmottagandet är såklart angeläget. Det finns delar i massflyktsdirektivet som berör detta, och jag vet att kommissionen arbetar med att få fram initiativ. Några kommer säkert att kunna redovisas från Ylva Johansson och andra i kommissionen i närtid.

Med det sagt hade en möjlighet varit att det direktiv just om en fördelning av flyktingar mer permanent, som man har jobbat med sedan tidigare, skulle kunna snabbbehandlas, men där har ju de länder som nu har

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Tack, statsministern, för svar och kommentarer på den första rundan!

Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsministern!

I morgon är det en månad sedan Ryssland startade sitt fullskaliga anfallskrig i Ukraina. Vi kan se att många brott har begåtts både mot folkrätten och krigets lagar.

De åtgärder som EU och Sverige har vidtagit har varit kraftiga, och stödet till Ukraina har varit stort både materiellt och ekonomiskt, vilket ju är bra.

Det är positivt att det börjar röra sig lite på energimarknaden, bort från fossilberoende och mot förnybart. Men det måste gå betydligt fortare. Så länge Europa är beroende av rysk energi och fortsätter att importera rysk olja, gas, kol och uran fortsätter Europa att bekosta det krig som vi alla vill få stopp på.

Här måste Sverige gå före och stoppa all import av energi från Ryssland, såväl råolja som bearbetat i form av bränsle, och inte minst förbjuda ryska fartyg, inklusive dotterbolag med annan flagg, från att lägga till i svenska hamnar. Jag hoppas att statsministern kommer att föra fram att fartygsstopp borde ingå bland de nya sanktionerna.

Det är inte bara energi som vi importerar från Ryssland. Såväl Ryssland som Ukraina står för en del av världens och Europas mat. Redan nu har svälten i fattiga regioner ökat på grund av de höjda priserna, och krisen kan förvärras ytterligare med en stor och utbredd hungerkatastrof. Därför är det av största vikt att Europa och andra delar av världen som är bördig och har potential att kunna odla också gör det.

EU:s jordbrukspolitik behöver reformeras, och det är bra att såväl jordbruksstödet som andra åtgärder har börjat diskuteras. EU:s statsstödsregler lägger hinder i vägen både för utveckling av jordbruket och av energisektorn såväl som andra områden. Det räcker inte att tillfälliga avsteg görs, utan statsstödsreglerna behöver avskaffas, eller åtminstone ses över, så att medlemsstaterna får en större rådighet. Jag hoppas att det är något som statsministern kan ta upp på rådets möte.

Jag hoppas också att statsministern kommer att framföra att beslutet om att klassa gas och kärnkraft som hållbara investeringar inom taxonomin måste återkallas.

Jag vill lite kort beröra energiskattedirektivet, där statsministern just sa att hon inte stänger några dörrar. Jag tror att det finns en förväntan från en majoritet i Sveriges riksdag att statsministern själv ska vara drivande i den frågan och inte bara beredd att stödja eller inte stänga dörrar.

Slutligen har vi flyktingfrågan. Europa har verkligen ställt upp för att ta emot flyktingar från Ukraina på ett sätt som vi inte har sett vid tidigare krig och flyktingströmmar. Tyvärr kan vi också se hur rasismen påverkar hur flyktingar tas emot och vilket stöd som ges. De rapporter som kommer om rasism till exempel vid gränsövergångar måste tas på allvar, och även det är något som jag hoppas att statsministern tar upp vid mötet. Alla som flyr från krig ska få ett bra mottagande.

När det gäller Sveriges del kommer id-kontroller att införas, vilket vi inte instämmer i. Det är ingen EU-fråga, men jag passar på att nämna det.

Alla länder som gränsar till Ukraina är inte EU-medlemmar. När Europeiska rådet nu ska diskutera hur de länder som tar emot många flyktingar ska kunna stödjas är det viktigt att det inte bara gäller medlemsstater utan också andra som till exempel Moldavien som varnar för en humanitär katastrof. Statsministern nämnde att Sverige och även andra stater på ett väldigt bra sätt har ökat sitt stöd till Moldavien. Jag vill ändå fråga statsministern hur EU kommer att göra när det gäller humanitärt stöd till angränsande stater.

Anf. 11 SOFIA DAMM (KD):

Ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen!

Jag har betonat detta många gånger de senaste veckorna: EU:s enade front i det omedelbara stödet till Ukraina på många områden och EU:s beslutsamhet och enighet i sanktionspaketen gentemot Ryssland har visat på en imponerande styrka och ett mod från EU:s ledare.

Ryssland tycks ha missbedömt inte bara den egna förmågan utan även den beslutsamhet som man nu möter, naturligtvis främst från ukrainarna själva men också från hela EU och från USA och Storbritannien där vi har hållit samman.

Vi måste fortsätta att stå enade med skarpa sanktioner. Beroendet av rysk olja och gas måste drastiskt minska, vilket kommer att få tuffa och kännbara konsekvenser för enskilda medlemsstater som därmed också kommer att tveka om att fatta de beslut som faktiskt måste till.

Här måste jag tyvärr nämna Tysklands förbundskansler Olaf Scholz, som när han pratade om att inte se ett importstopp av rysk energi uttryckte att inget medlemsland som har ett stort energiberoende ”darf man ... im Regen stehen lassen”, alltså att man inte lämnar något medlemsland stående i regnet. Det ska vi naturligtvis inte göra, men just nu är det ukrainarna som står där i regnet – ett regn av bomber och raketer.

Vi har ett krig i Europa, och vi vill stödja Ukrainas modiga kamp. Men är EU:s medlemsstater villiga att betala priset för en säkerhetsordning i Europa som gör det omöjligt för Ryssland att fortsätta att diktera villkoren?

Jag förstår att detta är en balansgång. Vi måste trycka på. Jag nämnde fler sanktioner, att få en tydlig väg för Ukraina in i EU-gemenskapen och arbeta för ett oberoende från rysk olja och gas utan att spräcka enigheten. Det är en delikat uppgift, men det är också en avgörande uppgift.

Jag har några frågor och synpunkter till statsministern om de steg som nu följer.

Man förväntar sig inte att gå fram med några nya sanktionspaket på mötet, men i slutsatserna står det att EU ”remains ready to move quickly with further coordinated sanctions”. Man är alltså förberedd men väntar på något. Vad är det man väntar på? Är det en koordinering med hur USA agerar, eller är det någonting annat?

Det är bra skrivningar om den inre marknadens betydelse, och det är också något som statsministern har följt upp i kommentarerna här, och bra om behovet av vår livsmedelsförsörjning och andra nödvändiga produkter. Här kommer det, precis som någon här var inne på tidigare, att behövas mer konkretion framöver.

När vi pratar om livsmedelsförsörjning är det samtidigt viktigt att EU vågar kliva fram på handelsområdet. Vi kristdemokrater ser här en möjlighet för EU att återuppliva förhandlingarna med USA om ett nytt TTIP. Vikten av den transatlantiska relationen har ju nämnts här flera gånger, säkerhetsmässigt, och även den ökade handeln borde ingå i det tänket. Är det en bedömning som statsministern delar?

Energiområdet har jag till viss del redan berört. Här har mycket sagts, och vi delar den syn som framfördes av Moderaterna. Det gäller att statsministern vid toppmötet lyfter fram att tillfälligt göra ett undantag i energiskattedirektivet för att man ska kunna sänka skatter på drivmedel.

Jag skulle vilja be statsministern om ett tydliggörande. Jag uppfattade att man inte stänger dörrar till detta, men är det samma sak som att lyfta upp frågan? Den här frågan är oerhört viktig för alla dem som kämpar på grund av de stigande bränslepriserna, inte minst på landsbygden.

Jag anser också att statsministern bör lyfta fram kärnkraftens betydelse. Även detta har utvecklats här något, men efter den ryska invasionen har det blivit en än viktigare del av energimixen. Vi anser att Sverige ska driva på för att möjliggöra mer investeringar i kärnkraft.

När EU nu ska göra sig av med beroendet av rysk olja och gas måste vi också förmå andra importörer att gå samma väg. Vad har regeringen för tankar när det gäller att ställa krav på länder som exempelvis Indien, som nu köper in massor av subventionerad rysk olja? Är det någonting som man kommer att gå vidare med att driva?

Anf. 12 MARIA NILSSON (L):

Ordförande! Tack så mycket till statsministern!

Ukraina och de demokratiska stater som stöder Ukraina måste arbeta mot ett mål, och det målet ska inte vara en vapenvila, ett avtal i gråzonen eller ett beslut om att bevara någon typ av ukrainskt motstånd över nästa årtonde eller ett löfte om att "bleed Russia dry" eller något liknande som kommer att leda till en förlängning av det krig och den instabilitet som vi ser. Målet måste vara en ukrainsk seger.

Detta är en översättning av vad Anne Applebaum skriver i The Atlantic, och jag hoppas att detta citat är det som EU:s ledare går in i samtal kommande vecka kring – en ukrainsk seger. Ingenting annat är på bordet.

Det är mycket bra att ytterligare ett stort stöd via EU:s fredsfacilitet numera är godkänt. Är detta faktiska vapen, eller är det ett ekonomiskt stöd för att kunna anskaffa vapen?

Vi har talat om ytterligare ett sanktionspaket. Det är någonting som naturligtvis måste komma på bordet skyndsamt. Det finns fortfarande oligarker, som Arkadij Rotenberg, Oleg Deripaska och Sulejman Kerimov, som fortfarande inte omfattas av sanktionerna från EU.

Den ukrainska utrikesministern Dmytro Kuleba varnade för att EU riskerar att drabbas av en sanction fatigue. Ge honom inte rätt! Fortsätt att arbeta för ytterligare ett sanktionspaket!

Det är också viktigt att signalera att Ukraina är en del av EU. EU-kommissionen måste snarast lägga fram ett förslag om en särskild färdplan för ett ukrainskt EU-medlemskap.

Givet det som tagits upp här vad gäller stödet till Moldavien, och jag tycker att statsministern har helt rätt i det, finns det en ganska

överhängande risk för en intern destabilisering av just Moldavien givet Transnistrien. Det är något som EU:s ledare måste hålla ett extra öga på för att på alla sätt som går undvika den instabilitet som annars är överhängande.

Vi behöver fortsätta att arbeta för att säkerställa ett EU som är fritt från beroende av rysk gas och olja. I anslutning till detta, föga förvånande, hade Liberalerna också gärna sett att Sverige lyfter den kopplingen till kärnkraft som ett fossilfritt alternativ, till exempel i resolutionspunkt 17.

Avslutningsvis några ord om EU–Kina-toppmötet. Den naivitet som vi nu kan se i backspegeln att EU, Sverige och många länder har haft i relation till Ryssland och den ryska regimen, ska sägas, bör tas som en lärdom för relationen till Kina, inte minst när det gäller relationen mellan Kina och Taiwan. Kommer Taiwan och dess status och oron för vad Kina kan tänkas göra i relation till Taiwan att vara en fråga på detta toppmöte? Kommer statsministern att lyfta upp detta?

Vi stöder också Moderaternas initiativ om ett tillfälligt undantag. Jag uppfattar att frågan hänger lite i luften. Handlar det om att inte stänga några dörrar, eller kommer det att aktivt lyftas fram? Jag ser fram emot svaret på det.

Anf. 13 MARIA FERM (MP):

Ordförande! Jag ska inte förlänga det här hur mycket som helst, men som väldigt många andra har varit inne på är det fortsatt ett fruktansvärt allvarligt läge. Jag är väldigt glad att det har funnits så pass mycket enighet om alla reformer som har gjorts hittills både i Sverige, i den här nämnden och runt om i Europa.

Men det finns vissa saker som jag ser framöver som är oroväckande och som jag vill lyfta frågor kring eller trycka på. Det är bland annat frågan om importstopp av olja och gas från Ryssland, där vi från Miljöpartiet tycker att regeringen skulle kunna driva detta på ett tydligare sätt. Jag förstår att man driver på för en utfasning och att det är svårt i olika länder. Men jag tror inte att det skulle vara kontraproduktivt om Sverige kunde driva på detta hårdare.

Detta är så pass viktigt eftersom hela finansieringen av kriget är beroende av att vi fortsätter att importera olja och gas från Ryssland. Med tanke på hur pass tydligt detta hänger ihop hoppas jag att regeringen kan trycka på ännu mer från regeringens håll framöver.

Vi har såklart också en alltmer oroande flyktingsituation i Europa. Det går nu så mycket snabbare än vad det i allmänhet uppfattas, tror jag. Det är så många fler på flykt, och vi står inför väldigt stora utmaningar för hela EU:s samhällen. Där är det jätteviktigt att vi från Sverige trycker på för att vi alla gemensamt ska ta ansvar för att vi ska göra detta och för att vi ska kunna klara detta.

Jag är väldigt orolig för ett läge där länder börjar streta emot, strama åt eller skicka signaler om att de inte vill hjälpa till. Där vill jag, precis som Ilona Szatmari Waldau tidigare sa, lyfta fram frågan om id-kontroller även om det inte är en fråga för detta toppmöte. Jag tror inte att det är klokt att i detta läge skicka signaler om att man vill försöka stoppa vissa personer på andra sidan bron. Jag tror att det kan ge följdverkningar i andra EU-länder. De kanske också börjar bli rädda och tänker att om andra länder börjar stänga kanske de också är tvungna att göra det.

Jag tror därför att det är klokt att egentligen försöka göra motsatsen och säga att vi ska ta detta ansvar gemensamt och att vi vet att det kommer att bli en utmaning men att vi kommer att försöka göra det och fortsätta kämpa med de fördelningsprinciper som finns sedan tidigare.

En annan fråga som jag tror kommer att vara jätte viktig framöver, och som också Martin Kinnunen lyfte fram, är frågan om livsmedelsförsörjning. Det är en väldigt stor fråga, och jag tror att det är viktigt att vi driver på för de förändringar av statsstödsreglerna som behöver ske. Vi behöver stötta Sveriges och EU:s lantbruk på ett mycket kraftfullare sätt än vi har gjort hittills. Detta är verkligen någonting som kommer att behöva göras, oavsett hur långa denna kris kommer att bli. Vi behöver få till förändringar, bland annat akut krisstöd nu och definitivt sådana förändringar som gör att vi kan hantera denna situation åren framöver.

På tal om långsiktigheten i denna kris och detta krig tror jag också att det finns en poäng i att fundera över de regler som finns kopplat till massflyktsdirektivet. I och med att det handlar om ett tillfälligt skydd innebär det också att de flyktingar som kommer till Sverige eller till de andra EU-länderna inte har samma rättigheter som andra flyktingar som har uppehållstillstånd i Sverige. De har till exempel inte rätt att lära sig svenska, de har inte rätt till etablering och de har inte rätt till full sjukvård.

Med tanke på hur allvarligt läget är tror jag att vi i både Sverige och EU behöver ta höjd för att detta kanske inte är någonting som kommer att lösas de kommande månaderna. Och om vi inte ser till att dessa människor får samma rättigheter som andra människor på flykt riskerar vi en situation där vi förpassar människor till passivitet och förvärrar deras möjligheter att faktiskt klara sig framöver. Det tror jag också skulle vara en viktig fråga att lyfta fram.

Anf. 14 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Jag börjar med frågan om ett stopp för ryska fartyg. Det som har varit bra i denna process är att vi har kunnat agera i enighet i EU. Vår bedömning är att det skulle vara otroligt mycket kraftfullare om vi kan komma överens i hela EU om ett sådant stopp. Därför söker vi enighet i EU i denna fråga för att det också ska kunna bli ett verkkningsfullt instrument. Annars riskerar det att bli mer av ett slag i luften.

När det gäller energiskattedirektivet gav uttrycket ”att inte stänga dörrar” upphov till en del frågetecken. Det var inte alls mitt syfte. Regeringen arbetar med denna fråga i många olika kanaler och på många olika sätt, och vi kommer såklart att ta upp den också i samband med detta möte.

Id-kontroller har egentligen inte med detta att göra. Men syftet med att regeringen har sagt att vi vill ha id-kontroller är att det är viktigt att vi har ordning och reda i mottagandet i Sverige. Det gäller bland annat om det kommer minderåriga barn med båten. Då är det större sannolikhet att det finns någon som står där och tar emot dem i ett kontrollerat mottagande av myndighetspersonal eller andra vuxna, så att barnen omhändertas på ett korrekt sätt.

Sedan var det en fråga om stöd till Moldavien. EU-kommissionen är på plats i Moldavien och hjälper till att föra flyktingar vidare till

medlemsstater, i första hand genom insatser från Frontex. Därutöver ger Sverige direkt humanitärt stöd till Moldavien. Men också på EU-nivå har man gett humanitärt stöd till Moldavien.

Vad väntar vi på i fråga om sanktioner? Arbete pågår för fullt nu i EU med ett femte sanktionspaket. Vi försöker samordna det med USA. Vi kommer förhoppningsvis att under de närmaste dagarna åka till Bryssel med sikte på att vi ska kunna anta ytterligare sanktioner vid nästa utrikesministermöte.

Maria Nilsson ställde en fråga om Kina och Taiwan. EU-sidan kommer säkert att ta upp frågan om Taiwan vid toppmötet med Kina för att tydliggöra att vi förutsätter att Kina hanterar denna fråga med fredliga medel. Jag är helt säker på att detta kommer att tas upp.

Sedan har vi frågan om med vilken kraft ett av de länder som är minst beroende av rysk gas ska driva denna fråga. Frågan var om vi tror att det gagnar möjligheten att nå framgång eller inte. Jag är inte säker på att det gör det.

Om de som skulle drabbas minst av någonting skulle vara de som driver saken hårdast skulle det riskera att få motsatt effekt. Här behöver vi eftersträva en enighet i EU. Då tror jag att andra metoder än att driva saker hårt på möten är bättre för att nå framgång. Detsamma gäller id-kontroller.

De som söker skydd enligt Maastrichtfördraget har samma rättigheter som asylsökande. De har rätt till skola, viss sjukvård och bostäder.

Något som är bra att ha med sig är att det även före detta krig var många människor från Ukraina som arbetade i Sverige. Och det finns naturligtvis möjligheter för människor från Ukraina att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Tack statsministern för svar och kommentarer!

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi önskar lycka till på det kommande rådsmötet.

Vi tackar statsministern, statsrådet, statssekreteraren, kabinetssekreteraren och medarbetare för närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde och tillönskar en trevlig eftermiddag.

Innehållsförteckning

§ 1 Europeiska rådet

2021/22:32

23 mars

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN:.....	1
Anf. 2 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN:.....	3
Anf. 4 PIA NILSSON (S):.....	3
Anf. 5 JESSIKA ROSWALL (M):.....	4
Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD):	5
Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C):.....	6
Anf. 8 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):	7
Anf. 9 ORDFÖRANDEN:.....	9
Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V):.....	9
Anf. 11 SOFIA DAMM (KD):	10
Anf. 12 MARIA NILSSON (L):	11
Anf. 13 MARIA FERM (MP):	12
Anf. 14 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):	13
Anf. 15 ORDFÖRANDEN:.....	14